

5778

Torah from Around the World

Wie slechts geloof heeft, loopt gevaar een kwezel te worden. Wie slechts humor heeft, dreigt cynisch te worden. Wie geloof en humor heeft, vindt het evenwicht waarmee hij in het leven rechtop kan blijven.

Martin Buber

Sjabbat 4 november 2017 / 15 Chesjwan 5778, Wajera, Beresjiet/Genesis 18:1 - 22:24

Tanach blz. 30 - 41
Haftara: 2 Melachiem/Koningen 4:1 - 37
Tanach blz. 740 - 743

Commentaar: Rabbijn Elisabeth Dunsker is de rabbijn van Congregation Kol Ami te Vancouver, de Verenigde Staten.

vertaler: Channa Kistemaker

[Het Engelse origineel](#)

En Sara lachte (en lachte, en lachte)

„Een dag niet gelachen, is een dag niet geleefd.“ (Charlie Chaplin) „Tegen een aanval van lachen is niets bestand.“ (Mark Twain) „Lachen en tranen zijn allebei reacties op frustratie en uitputting. Ikzelf geef de voorkeur aan lachen, omdat het minder rommel achterlaat.“ (Kurt Vonnegut)

Dit is slechts een handjevol uitspraken die in de loop van de geschiedenis zijn gezegd over lachen. Er is vast veel meer te vinden dan deze drie, die ik in de gauwigheid van BrainyQuote.com heb geplukt. Eerlijk gezegd gaat haast niets in ons leven boven een goeie lachbui. Vreugdevol, luidkeels, ongeremd lachen, daar wordt alles en iedereen beter van. Die heerlijke vorm van lachen gaat niet ten koste van een ander; ze is niet sarcastisch of boos. Dit lachen is pure vreugde, en ik geniet vaak het meeste als ik om mezelf lach.

Wanneer de engelen Awraham bezoeken, vertelt een van hen hem: „Volgend jaar om deze tijd kom ik terug en dan zal Sara, je vrouw, een zoon hebben.” (Beresjiet/Genesis 18:10) We hebben gehoord dat Awraham en Sara allebei al op leeftijd zijn en dat Sara de overgang allang achter de rug heeft, en toch komt daar die aankondiging van de geboorte van hun zoon. Zoals ik deze tekst lees is Sara's reactie volkomen natuurlijk. Na al de jaren van onvruchtbaarheid, na de stressvolle en moeilijke ervaringen met Hagar, na alle moeilijkheden die zij in haar leven heeft ervaren, krijgt zij, bijna negentig, deze belofte. Wat kan je bij zulk nieuws anders doen dan lachen? Ik denk dat haar lachen vreugdevol is en vol verwondering, en wellicht ligt er ook een zekere mate van twijfel in.

Onze rabbijnen waren evenwel niet zo gecharmeerd van Sara's lachen. In de sidra van vorige week kreeg Awraham te horen dat Sara zwanger zou worden en een zoon zou baren die Jitschak (van de Hebreeuwse wortel *tzade-chet-koef*, dat 'lachen' betekent) zal heten. Awraham valt plat op de grond en lacht. Bij dit vers schrijft Rasji als commentaar: „In dit geval vertaalt Onkelos [het woord 'wajitschak'] als geluk en vreugde, terwijl hij het in het geval van Sara als lachen interpreteert. Je kan [hiervan] leren dat Awraham [de profetie] geloofde en zich verheugde, terwijl Sara [het] niet geloofde en het belachelijk maakte. Daarom was God boos op Sara, maar niet op Awraham.” (*The Metsudah Chumash/Rashi, Bereishis, red. rabbijn Avrohom Davis, uitg. KTAV Publishing House, Hoboken, NJ, 1993, blz.167*). Rasji stelt dat Awraham lachte uit vreugde, en Sara uit spot. Awraham valt plat neer tijdens het lachen; Awraham houdt deze boodschap helemaal voor zichzelf; Awraham betwijfelt of Sara op haar leeftijd nog wel een kind kan baren, waarmee hij haar eigenlijk bespot; toch vinden de rabbijnen zijn lachen acceptabel en veroordelen ze het hare.

Sara lacht *bekirba*, wat wel vertaald wordt als „in zichzelf” (*The Torah: A Women's Commentary*, red. Tamara Cohn Eskenazi en Andrea L. Weiss, uitg. URJ Press and Women of Reform Judaism, New York 2008, blz. 88) en „tot zichzelf”, of, zoals Rasji het opvat: „Zij keek naar haar buikinhoud (oftewel: zij was zich bewust van de toestand van haar bejaarde lichaam) en zei: 'Is het mogelijk dat deze buik een kind kan dragen, dat deze verdroogde borsten melk kunnen geven?’” (*The Metsudah Chumash/Rashi, Bereishis, blz. 180-181*). De commentaren baseren hun afkeuring van Sara's lachen op Beresjiet 18:13 - 15, waar God aan Awraham vraagt waarom Sara lacht (terwijl immers niets Gods macht te boven gaat). Sara antwoordt God rechtstreeks: „Ik heb niet gelachen.” Waarop God haar rechtstreeks antwoordt: „Jawel, je hebt wel gelachen.”

In mijn ogen is het lachen van Sara even vreugdevol en vol vertrouwen als dat van Awraham. Wat ik zie in deze twee momenten, is dat God ieder van hen het nieuws zo bracht, dat zij er in hun eentje van konden genieten. Het kind is een geschenk voor hen beiden, ze zullen het samen verwekken en opvoeden, en toch moeten zij de boodschap ieder voor zich persoonlijk verwerken. Awraham was alleen met God en had de gelegenheid om plat neer te vallen en hardop te lachen, maar Sara's ervaring was anders. Zij ving een gesprek op (het lijkt de bedoeling te zijn geweest dat ze het hoorde) waarin dit nieuws werd geopenbaard, en zij lachte op haar eigen manier. Innerlijk, stil, in zichzelf, of tot zichzelf - dat maakt me niet zoveel uit, het gaat erom dat zij lachte. Ze lachte vanwege de blijdschap dat ze gezegend zou worden met een kind, terwijl dat haar zo lang was ontzegd. Ze lachte om het wonder dat deze geboorte zou betekenen. Ze lachte bij de gedachte aan het seksuele plezier dat zij samen met haar man zou beleven bij het verwekken van dit kind. En ze lachte om haar eigen arme oude lijf, dat aan het eind van de rit nog een zwangerschap zou meemaken.

Ze ontkent het, zoals de meeste mensen doen, wanneer ze betrappt worden. Ik stel me voor dat ze haar lachen ontkent, terwijl ze tegelijkertijd haar best moet doen de glimlach van haar gezicht te halen. Misschien gniffelt ze nog wat vanwege de moeite die haar dat kost. Maar de leugen levert haar iets op: deze brengt haar in direct contact met God. Ik stel me voor dat God zelf ook probeert een glimlach te onderdrukken terwijl Hij haar betrappt, precies zoals een ouder doet wanneer hij een kind op een leugentje betrappt of in een moment van absurditeit. Als God echt boos was geweest op Sara, dan was deze profetie wel ongedaan gemaakt of was zij op de een of ander manier gestraft. Mij lijkt het alsof God blij is met haar lachen en haar als beloning nog meer laat lachen.

In Beresjiet 21:6 zegt Sara: „God maakt dat ik kan lachen; en iedereen die dit hoort zal met mij mee lachen.” Natuurlijk dankt Jitschak zijn naam aan al die vreugde die hij schenkt. In de woorden van Stephen King: „Lachen valt niet te onderdrukken; als het komt, laat het zich in je luie stoel vallen en komt daar voorlopig niet meer uit.” En laten we wel wezen, waarom zou je je zo’n goeie lachbui ontzeggen of de vreugde die Sara beleeft, ontkennen?